

Franz Schubert

Piano Sonata
in C minor, D. 958

Six moments
musicaux, D. 780

Emil Gryesten

Klaverværker af Franz Schubert

Af Erik T. Tawaststjerna

Oversættelse: Vitalija Gurviciute

Franz Schubert (1797-1828) var en særdeles produktiv komponist, og hans korte levetid taget i betragtning må han tilhøre musikhistoriens rekordholdere. Når man dertil lægger hans værkers høje og ofte ganske magiske kvalitet, er det ikke svært at forstå, at Schubert regnes for en af den vestlige klassiske musiks helt store mestre. Skæbnens ironi ville, at han i sin levetid ikke opnåede status som berømt komponist, endsize en komfortabel økonomisk situation eller en respektabel social position i Wien.

Sonaten i c-mol, D. 958 – i Beethovens fodspor

Schubert komponerede elleve fuldennte sonater samt adskillige ufuldennte eller næsten færdigkomponerede sonater. Sonaternes samlede antal opgøres ofte til 21, men dette tal afhænger af, hvordan man tæller de ufuldennte værker og satser. Den mest bemærkelsesværdige gruppe ud af denne serie af sonater er de sidste tre sonater, som alle er komponeret i 1828, Schuberts dødsår. Hver enkelt af disse omfangsrige mesterværker kunne have udgjort kronen på værket for en hvilken som helst komponist inden for sonatengenren.

At Ludwig van Beethoven (som netop var død året forinden) var Schuberts store forbillede, høres sjældent så tydeligt som i sonaten i c-mol, D. 958. Selvom Schubert fuldt ud var i stand til at skabe musik i sin helt egen stil, har

sonatens førstesats (*Allegro*) umiskendelige ligheder med Beethovens værker i samme toneart, ikke mindst sonaterne op. 13 (*Pathétique*) og op. 111. Lighederne er ikke blot tematiske, men i mindst lige så høj grad udtrykt i musikkens karakter og klangverden. I begge komponisters værker høres skæbnensvangre drøn og dramatiske pianistiske effekter, og de musikalske udtryksmåder er i vidt omfang gjort af samme stof.

Førstesatsens sidetema viser, hvorledes Liedgenrens mester, Schubert, til enhver tid er leveringsdygtig i en sublimt skøn melodi, som i den efterfølgende varierede gentagelse ledsages af et triolakkompagnement i en imaginær bratsch-stemme. Gennemførigsdelen domineres af en hvirvelende kromatisk linje, som vender tilbage i satsen korte, afsluttende *coda*.

Sonatens andensats (*Adagio*) er, præcis som den tilsvarende sats i Beethovens op. 13, i den frefyldte toneart As-dur. En melodisk udsmykning i 32.-dele i en inderstemme i det indledende tema skaber musikalsk spænding og kontrast til den himmelske ro, der ellers præger satsens begyndelse. Schubert følger Beethovens model fra *Pathétique*-sonatens andensats og viderefører ligeledes sin andensats i mere fremadskridende triolfikationer. Denne udvikling bygges op til nogle enorme *sforzandissimo*-klange, og Schubert tilføjer en længere passage i dramatiske oktaver, da dette afsnit vender tilbage senere i satsen.

Tredje sats (*Allegro*) er en menuet, i modsætning til de andre to sidste sonater af Schubert, hvor tredje sats er en *scherzo*. Schubert frembringer en stemning af nærmest Mahlersk *weltschmerz* i dette yderst melankolske lille stykke.

Sonatens afsluttende sats (*Allegro*) er en stakåndet, uhyggelig *tarantella*-sats, som synes ganske forskellig fra den muntre, italienske version af denne dansesats. Det er en lang sats, som kræver en stor portion udholdenhed og virtuositet af pianisten, men som det oftest er tilfældet hos Schubert, afstås der fra nogen åbenlys opvisning af klaverteknisk bravur.

Moments musicaux D. 780 – den stilfærdige Schubert

For Schubert var Beethoven det uovertrufne ideal som komponist. Dog nøjedes Schubert ikke med simpelthen at imitere den ældre mester; i stedet udviklede han en dybt original personlig stil, som ofte i højere grad var kendetegnet ved lyrisk intimitet end af heroisme og drama. Hans cyklus af seks *Moments Musicaux* (Musikalske Øjeblikke) er et glimrende eksempel på dette sindelag. Hvor Beethoven prædiker sit budskab og rusker sin tilhører, vinder Schubert lytterens hjerte ved hjælp af blødere midler: fortryllende modulationer og dragende musikalske stemninger.

Den første Moment Musical (*Andante grazioso, quasi allegretto*) åbner i en klar, men samtidig atmosfærisk C-dur. Åbningsmotivet kunne meget vel være skrevet for valdhorn, men senere i satsen frembringer

Schubert også helt idiomatiske, pianistiske klangvævninger.

Det andet Moment (*Andantino*) er i As-dur og afdækker Schuberts dybe forkærlighed for *Lied*-genren. De forskellige musikalske motiver synes engageret i intim samtale med hinanden i en vuggende 9/8-takt. Mellemstykket i fis-mol indeholder nogle meget dramatiske effekter, som kontrast til indledningens lyrik.

Samlingens suverænt mest kendte stykke er **tredje sats (*Allegretto moderato*)** i f-mol. Dens bittersøde melodi er en fjern slægtning til den tjekkiske polka, og satsen var med sikkerhed et hit i manganen en Biedermeier-salon. Dette lille stykke er en mesterlig frembringelse og viser, hvordan Schubert kunne hæve sig over det trivielle med helt simple midler.

Den fjerde sats (*Moderato*) i cis-mol kunne meget vel være stilistisk afledt og inspireret af J. S. Bachs Tostemme Inventioner. Den tostemme struktur er baseret på skvulpende *perpetuum mobile*-figurationer i højre hånd og ottendedelsnoder i venstre hånd. Disse to elementer danner en delikat kontrast i klang og tekstur. Satsens midterdel udfolder sig gennem et ejendommeligt accentueret, stadigt gentaget motiv i Des-dur.

Det femte Moment (*Allegro vivace*) i f-mol er utvivlsomt cyklussens dramatiske kulmination. Satsen er en slags *dance macabre*, en Dødens Dans, og denne nærmest morbide mørke og skæbnsvangne musik skrider ubarmhjertigt frem fra begyndelse til slutning med en fornemmelse af uundgæelighed.

Det afsluttende stykke (*Allegretto*) i As-dur spilles ofte langsomt, men måske var karakteren, Schubert forestillede sig som afslutning på sine *Moments Musicaux*, noget i retning af "Tilværelsens ulidelige lethed" snarere end overmåde tungsindig alvor. Dybsindige tanker kan også udtrykkes med lettere farver, når man lytter med fintfølelse empati til sindets indre nuancer.

Emil Gryesten

Den danske pianist Emil Gryesten Jensen (født 1985) er uddannet ved Det Jyske Musikonservatorium, ved Det kgl. danske musikonservatorium, og ved Sibelius-akademiet i Helsinki. Han har desuden studeret ved "International Piano Academy - Lake Como" i Italien. Hans læremestre tæller fremtrædende kapaciteter inden for pianistfaget såsom Erik Tawaststjerna, Eero Heinonen, Dmitri Bashkirov, William Grant Naboré, Fou Ts'ong og Anne Øland.

Før han begyndte sin konservatorieuddannelse, var han elev på Klaverskolen Gradus i Aarhus.

Emil Gryesten har modtaget priser ved en del danske og internationale konkurrencer for unge pianister, bl.a. vandt han som 15-årig førstepris ved Steinway-konkurrencen i Hamburg samt guldmedalje ved Berlingske Tidendes Klassiske Musikkonkurrence i København. I 2010 vandt han både førstepris og Publikums Pris ved Nordisk Pianistkonkurrence på Nyborg Slot. Under sin tid som studerende ved Sibelius-

akademiet vandt han desuden førstepris ved Finlands nationale klaverkonkurrence i Jyväskylä i 2010, og han modtog ligeledes førsteprisen ved Blüthner Pianistkonkurrencen i Malmö i 2006.

Emil spillede sin første solo-recital som 15-årig og har siden da haft en aktiv koncertkarriere både som solist og som kammermusiker. Han debuterede som solist med orkester som 16-årig, med Aarhus Symfoniorkester. Han har optrådt ved klassiske musikfestivaler såsom Copenhagen Summer Festival, Aarhus Piano Festival, Hindsgavl Festival, samt Espo Piano Festival og Kuhmo Kammermusikfestival i Finland, Bluethner Classics i Leipzig, International Piano Association Switzerlands koncertserie i Lugano, og han har lavet flere produktioner, både studieoptagelser og liveindspilninger, for DR-P2 samt YLE i Finland.

Emil Gryesten blev tildelt den finske Pro Musica-pris i 2011, og Sonning-fondens musikstipendium i 2007.

Piano Works by Franz Schubert

By Erik T. Tawaststjerna

Franz Schubert (1797–1828) was a prolific composer by any standard, but taking into consideration his short lifespan he must be among the record holders in music history. Add to that the high, often truly magical quality of his works, and one can begin to understand his reputation as one of the great masters of Western classical music. It is ironic that he did not achieve the status of a well-known composer during his lifetime, let alone a comfortable income or a respectable social position in Vienna.

Sonata in C minor D. 958 – In the Footsteps of Beethoven

Schubert composed eleven complete piano sonatas and several incomplete or nearly complete ones. The total number of the sonatas is often put at 21, but this number depends on how one counts the incomplete works and movements. The most remarkable group of this sonata series is the last three sonatas, composed in 1828, the year of Schubert's death. Each of these large-scale masterworks alone would have been a crowning achievement for any composer of this genre.

Schubert's reverence for Ludwig van Beethoven (who had died just one year earlier) is seldom seen as clearly as in the C minor sonata D. 958. Although Schubert was fully capable of creating music in his own idiom, the

beginning of the **first movement** (*Allegro*) bears a clear resemblance to Beethoven's works in the same key, most notably the sonatas Op. 13 (*Pathétique*) and Op. 111. This resemblance is not necessarily thematic but rather one of general mood and sound. One can hear blows of fate and dramatic passagework in both composers' works, and the musical gestures are clearly related. The second theme of Schubert's sonata reveals the ease with which the master of Lied throws off a sublime melody, discreetly accompanied in its second appearance by an imaginary violist's triplets. The development section is largely dominated by a swirling chromatic line, which appears again in the short coda.

The **second movement** (*Adagio*) is in the restful key of A-flat major, exactly like the corresponding movement in Beethoven's Op. 13. Schubert creates musical tension with the little written-out ornament of 32nd notes that contrasts with the generally serene mood of the music. As if following the Beethoven Op. 13 example again, the next section presents material moving in sixteenth-note triplets. Schubert builds this up to some huge *sforzandissimo* sounds, and adds a whole passage in dramatic octaves when this section returns later in the movement.

The **third movement** (*Allegro*) is a minuet in contrast to the *Scherzos* of the other two last sonatas. Schubert brings out an almost Mahlerian *Weltschmerz* in this very melancholic little piece.

The **final movement (*Allegro*)** is a breathless, dark-colored *Tarantella* that seems to be very far from the happier Italian versions of the dance. It is a long movement that requires a great deal of stamina and virtuosity from the player, but as is almost always the case with Schubert, it eschews any showy effects of technical display.

Moments Musicaux D. 780 – The Quiet World of Schubert

For Schubert, Beethoven was the unsurpassed ideal of a composer. Schubert, however, was not going to be a mere imitator of the older master; instead, he developed a thoroughly original personal style that usually emphasized intimate lyricism more than heroics and drama. His set of six *Moments Musicaux* (Musical Moments) is an excellent example of this attitude. Where Beethoven preaches his message or shakes up his listeners Schubert lures them with softer means: magical modulations and alluring moods.

The **first Moment musical (*Andante grazioso, quasi allegretto*)** opens in a clear but at the same time atmospheric C major. The first theme could very well be written for a French horn, but later in the work Schubert also creates thoroughly pianistic textures and sounds.

The **second Moment (*Andantino*)** is in A-flat major and reveals Schubert's predilection for the Lied: the musical motifs seem to be engaged in a conversation with each other in a lilting 9/8 meter. The middle section in F-sharp

minor contains some very dramatic effects as a contrast to the lyricism of the beginning.

By far the best-known of the set is the **third piece (*Allegro moderato*)** in F minor. Its bittersweet tune bears a distant relationship to the Czech polka, and the work was surely played in innumerable *Biedermeier* salons. This little piece is a masterful creation by Schubert and shows how he could rise above triviality with very simple means.

The **fourth piece (*Moderato*)** in C-sharp minor could have derived its inspiration from J.S. Bach's two-part inventions. Its two-voice texture is based on a rippling *perpetuum mobile* figuration in the right hand and on eighth-notes in the left hand. These two elements form an exquisite contrast in sound and texture. The middle section is based on a curiously accented repeating motif in D-flat major.

The **fifth Moment (*Allegro vivace*)** is definitely the dramatic culmination of the set. It is a kind of "*Dance macabre*" and this almost morbidly dark and fateful music advances from the beginning to the end with a sense of inevitability, showing no mercy.

The **final piece (*Allegretto*)** in A-flat major is often played quite slowly, but perhaps what Schubert envisioned for the conclusion of his *Moments Musicaux* was something more akin to the "Unbearable Lightness of Being" rather than overly serious gloominess. Deep thoughts can be expressed with light colors, too, listening with sensitivity and empathy to the inner nuances of the mind.

Emil Gryesten

Danish pianist Emil Gryesten Jensen (born 1985) studied piano performance at the Jutland Academy of Music in his hometown Aarhus, at the Royal Academy of Music in Copenhagen, at the Sibelius Academy in Helsinki, and at the International Piano Academy Lake Como. His notable teachers include the Danish pianist Anne Øland, his teachers at the eibelius Academy, Erik Tawaststjerna and Eero Heinonen, and, at the International Piano Academy Lake Como in Italy, the American pianist and educator William Grant Naboré, as well as Dmitri Bashkurov, Fou Ts'ong and Tamas Vasary.

His early training took place at the Gradus Music Institute in Aarhus, where his teacher was the Danish pianist Martin Lysholm Jepsen.

He has been rewarded at numerous national and international piano competitions. At the age of 15 he won the first prize at the Hamburg Steinway Klavierwettbewerb, and the following year he won the Danish Steinway Competition. In 2006 he won the first prize, a Blüthner grand piano, at the Malmö-Blüthner Piano Competition in Sweden. While a student at the Sibelius Academy he won the first prize at the Finnish National Piano Competition in Jyväskylä in March 2010. Later that year he received the first prize as well as the Audience Prize at the Nordic Piano Competition in Nyborg, Denmark. He received the Danish "Sonning" award in 2007, and the Pro Musica Award of Finland in 2011.

Emil Gryesten played his first solo recital at the age of 15, and has since then performed extensively throughout Scandinavia and Eastern and Central Europe. He appeared for the first time as a soloist with orchestra at the age of 16, performing the Beethoven 3rd Piano Concerto with Aarhus Symphony Orchestra under David Riddle. He has made a number of recording productions, both studio recordings and live concerts, for the national radio stations of Denmark, Sweden, and Finland.

www.emilgryesten.com

DACOCD 769

DIGITAL DDD

Total playing time
64:07Recorded
May 6-7, 2015 at
Musikkens Hus,
Aalborg, DenmarkPhotos
Tom McKenziePiano: Steinway and
Sons, model DRecorded and
produced by
Henrik Winther Hansen©DANACORD 2015
www.danacord.dk

LC 07075

Franz Schubert 1797-1828

Sonata in C minor,
D.958 31:38

- [1] Allegro 10:52
- [2] Adagio 8:23
- [3] Minuet. Allegro 2:58
- [4] Finale. Allegro 9:20

Six moments musicaux,
D.780 32:39

- [5] Andante grazioso,
quasi allegretto, in C major 6:06
- [6] Andantino, in A-flat major 6:56
- [7] Allegretto moderato,
in F minor 1:54
- [8] Moderato, in C-sharp minor 5:10
- [9] Allegro vivace, in F minor 2:23
- [10] Allegretto, in A-flat major 10:22

Emil Gryesten, piano